

BE-, CE- ja DE-kategooria ning C1E- ja D1E-alamkategooria mootorsõiduki juhi ettevalmistamise õppekava

Koolitaja	Narva Autom MTÜ
Õppekava nimetus	BE-, CE- ja DE-kategooria ning C1E- ja D1E-alamkategooria mootorsõiduki juhi ettevalmistamise õppekava
Õppeviis	kontaktõpe, e-õpe, iseseisev õpe
Koolituse liik	kursus
Liiklusteooria õppemaht	üleminekul B-kategoorialt BE-kategooriale 3 akadeemilist tundi üleminekul C- või D-kategoorialt vastavalt CE- või DE-kategooriale 10 akadeemilist tundi
Sõiduõppe maht	üleminekul B-kategoorialt BE-kategooriale 3 akadeemilist tundi üleminekul C- või D-kategoorialt vastavalt CE- või DE-kategooriale
Õppetöö keeled	vene
Kontrollivorm	eksam
Hindamiskriteeriumid	<p>Liiklusteooria osas on kontaktõppes ette nähtud üks kontrolltöö, mis koosnevad 10 küsimusest. Kontrolltöö korraldatakse testi vormis. Kontrolltöö arvatakse sooritatuks, kui õigete vastuste arv on vähemalt 8. E-õppevormi kasutataval õppuritel on iga teema või iga teemade ploki lõpus ette nähtud kohustuslikud vahetestid, mille eesmärk on kontrollida vajalike õpiväljundite saavutamist.</p> <p>Koolitus lõpeb teooria- ja sõidueksamiga. Teooriaeksami lubatakse õppurit pärast kontrolltööde (või e-õppevormi puhul vahetestide) edukat sooritamist. Eksami temaatika vastab MKMi määruse nr 50 „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele“ lisas 2 toodud temaatikale. Eksam korraldatakse testide vormis. Hindamissüsteem: sooritatud/mittesooritatud. Eksam koosneb 30 ühe õige vastusega küsimusest, millest 5 küsimust käsitlevad liiklusohutust. Eksam arvatakse sooritatuks, kui õigete vastuste arv on vähemalt 26, kusjuures liiklusohutusteemalistes küsimustes ei tohi olla üle ühe vea. Eksam kestab kuni 30 minutit.</p> <p>Sõidueksamile lubatakse õppurit pärast teooriaeksami edukat sooritamist. Sõidueksam kestab vähemalt 45 minutit. Selle käigus kontrollitakse eksamineeritava oskust sõidukit iseseisvalt, ohutult, säästlikult ja sujuvalt juhtida erineva liiklustihedusega asula- ja asulavälistel teedel. Eksamil võidakse kontrollida ka MKMi määruse nr 50 „Mootorsõidukijuhi eksamineerimise, talle juhtimisõiguse andmise kord ja juhiloa vormid ning nõuded eksamisõidukitele“ lisas 4 toodud harjutuste sooritamist. Hindamissüsteem: sooritatud/mittesooritatud. Eksam arvatakse sooritatuks, kui eksamineeritava sõiduoskused on piisavad, et juhtida sõidukit kindlalt, ohutult ja iseseisvalt. Eksam lõpeb enneaegu, kui eksamineeritav tekitab liiklusohutliku olukorra või ei suuda sooritada harjutust kahe katsega.</p>

Eesmärgid	Koolituse eesmärk on anda sõidukijuhile teadmised, oskused ja hoiakud liikluses käitumiseks kooskõlas BE-, CE- ja DE-kategooria ning C1E- ja D1E-alamkategooria mootorsõiduki juhile kehtestatud kvalifikatsiooninõuetega. Koolituse eesmärk on samuti luua eeldused juhi vastutustundliku liikluskäitumise ning ohutu, iseseisva, teisi liiklejaid arvestava ja keskkonda säästva käitumise kujunemiseks.
Sisu	Õppeained on toodud allpool. Seos MKMi määrusega nr 60 on näidatud lisa 11.
Õpiväljundid	Õpiväljundid on esitatud allpool.
Õppetöö korralduslikud alused	<p>Koolitus vastab liiklusseaduse, MKMi määruse nr 60 „Mootorsõidukijuhile ettevalmistamise tingimused ja kord ning mootorsõidukijuhile ettevalmistamise õppekavad“ ning MKMi määruse nr 54 „Nõuded mootorsõidukijuhile koolitaja õppevahenditele, õppeväljakutele ja õppesõidukitele“ nõuetele. Koolituse lõpetanu saab koolituskursuse tunnistuse.</p> <p>Liiklusteooriaõppe aineid läbitakse üldjuhul õppekavas toodud järjestuses. Teoorialoenguid korraldatakse nõuetekohases õppeklassis. Ühe teooriatunni pikkus on 45 minutit.</p> <p>Iseseisva töö osakaal on individuaalne.</p> <p>Auditoorse õppevormi asemel võidakse õppuri soovil kasutada elektroonilist õppevormi. Elektroonilise õppevormi kasutamisel on auditoorse õppetöö osakaal vähemalt 21%.</p> <p>Üleminekul B-kategoorialt BE-kategooriale õppesõitude minimaalne maht on 3 akadeemilist tundi</p> <p>Üleminekul C- või D-kategoorialt vastavalt CE- või DE-kategooriale õppesõitude minimaalne maht on 10 akadeemilist tundi. Õppesõitu korraldatakse nõuetekohase õppesõidukiga. Ühe sõidutunni pikkus on 45 minutit. Iga õppesõidu lõpus märgib õpetaja õpingukaardile õppesõidutundide arvu ja hinnangu õpilase oskuste kohta. Hindamissüsteem: sooritatud/mittesooritatud (+/-).</p> <p>Sõiduõppe raames tehakse võimaluse korral koostööd juhendajaga, kellega õpilane läbib sõidupraktikat. Sel juhul koostatakse koos juhendajaga individuaalne sõidupraktika plaan, mille eesmärk on kinnistada sõiduõppe käigus omandatud sõiduoskusi.</p>
Õppematerjalide loend	<p>„Liiklusreeglid lihtsas keeles“ (J. Ess, 2019); „Nutikad testid“ (Liikluslab, 2019)</p> <p>Liiklusseadus, jõustumine 01.07.2011</p> <p>Autoveoseadus, jõust. 01.06.2018</p> <p>BE-, CE- ja DE-kategooria ning C1E- ja D1E-alamkategooria mootorsõiduki juhi ettevalmistamise õppekava, määrus 60, lisa 11 MKM</p>
Õppekavarühm	Täienduskoolituse standardi kohaselt määratlematu
Õpingute alustamise tingimused	<p>Vastavalt liiklusseadusele ja MKMi määrusele nr 60 „Mootorsõidukijuhile ettevalmistamise tingimused ja kord ning mootorsõidukijuhile ettevalmistamise õppekavad“.</p> <p>Koolituskursusele võetakse õppima BE-kategooria auto juhtimisõigust taotlev isik, kellel on esmane juhiluba ja B-kategooria auto juhtimisõigus.</p>

	Koolituskursusele võetakse õppima CE- või DE-kategooria autorongi või C1E- või D1E-alamkategooria, kui isikul on vastavalt C- või D-kategooria või C1- või D1-alamkategooria auto juhtimisõigus.
Kinnitatud	Õppekava on kinnitatud 01.02.2020.

Teoria- ja sõiduõppe ained ning õppemahud

1. ÕPPEKAVA STRUKTUUR, ÕPPE KESTUS JA KORRALDUS

Tabel 1. Õppemahud üleminekul B-kategoorialt BE-kategooriale

Jrk	1. Teoriaõpe	Tundide arv	Sõiduõpe	Tundide arv
1.1	Liiklusreeglid ja käitumine liikluses		2.1 Autorongi juhtimine õppeplatsil ja autorongi koostamine	
1.2	Autorongi ehitus		2.2 Autorongi juhtimine liikluses	
1.3	Liiklusohutus			
1.4	Liiklualased seaduse ja määrused			
	Teoriaõpet kokku	3	Sõiduõpet kokku	2

Tabel 2. Õppemahud üleminekul C- või D-kategoorialt vastavalt CE- või DE-kategooriale

Jrk	1. Teoriaõpe	Tundide arv	Sõiduõpe	Tundide arv
1.1	Liiklusreeglid ja käitumine liikluses		2.1 Autorongi juhtimine õppeplatsil ja autorongi koostamine	
1.2	Autorongi ehitus		2.2 Autorongi juhtimine liikluses	
1.3	Liiklusohutus			
1.3	Liikluspsühholoogia			
1.4	Liiklualased seaduse ja määrused			
	Teoriaõpet kokku	10	Sõiduõpet kokku	10

Jätkuõpe			
Teoriaõpe		Sõiduõpe	
Teema	Õppetunde	Teema	Sõidutunde
JÕ. Jätkuõpe	vajaduse korral (õppemaht määratakse individuaalselt)	JÕ. Jätkuõpe	2
		Kokku jätkuõppes vähemalt	2

1. Õppeainete õppekava: teooriaõpe

1.1. Liiklusreeglid ja käitumine liikluses

(1) Liiklusreeglite õppe eesmärk on:

- 1) kinnistada ja süvendada liiklusreeglite tundmist;
- 2) anda mitmesuguste liiklusolukordade analüüsi ja hindamise oskust;
- 3) välja arendada riskiteadliku käitumise ja objektiivse enesehinnangu võimet ning lugupidavat hoiakut teiste liiklejate ja looduskeskkonna suhtes.

1.1.1. Mõisted

Autorong, haagis, poolhaagis ja kerghaagis, liikluskorraldus, juhi märguanded, autorongi asukoht sõites teeandmiskohustus, möödasõit ja vastu sõitvad sõidukid, sõiukiirus, peatumine ja parkimine, vähekaitstud liiklejad, liiklus ristumisel raudtee või trammiteega, valgustusseadmed, mootorsõiduki pukseerimine, autorongi tähistamine, liiklus õuealal ja kiirteel, liiklus muutsuunaliiklusega teel, sõit tunnelis ja jääteel, sadamates ja parvlaevadel, piiripunktide läbimine.

Õpeväljundid

1.1.2. Pärast koolitust peab õpilasel olema

- 1) teadmised reguleerija ning kontrollija volitustest ja tegevusest;
- 2) oskus selgitada reguleerija märguandeid, nende tähendusi ja lubatud liikumissuundi nende korral;
- 3) oskus selgitada fooritulede tähendusi ja liiklejate lubatud liikumissuundi nende korral;
- 4) oskus selgitada liiklusmärkide ja lisateetatahvlite tähendusi ning teada nende mõjupiirkondi;
- 5) oskus selgitada piltidel teekattemärgiste ja püstmärgiste tähendust.

1.1.3. Pärast koolitust peab õpilane oskama

- 1) teadma ja selgitada juhi märguandeid;
- 2) kirjeldada ja selgitada autorongi asukohta asulas ja asulavälisel teel sõites; sõitmist sõidukireas ja sõidurajal, arvestades autorongi pikkust ja laiust ning külgvahet; tagurdamist pööretel ja tõusudel-langudel; ohutu pikivahe vajadust eri liiklusoludes ja seda, millest sõltub ohutu pikivahe;
- 3) kirjeldada teeandmiskohustuse ja eesõiguse kasutamise omavahelist seost, arvestades autorongi liikumise eripära;
- 4) selgitada ohutuks möödasõiduks (möödumiseks) vajalikke tingimusi ja ohte möödasõidu (möödumise) üksikutel etappidel ning vajalikke pikija külgvahesid;
- 5) selgitada lubatud suurima kiiruse ja oludele vastava kiiruse erinevust ja tuua näiteid ohuteguritest, mida juht peab arvestama ohutu sõidukiiruse valikul, sõites autorongiga tihedalt asustatud piirkonnas,
- 6) seletada üldisi nõudeid peatumisel ja parkimisel ning sõiduki paigutamisel tehtavaid vigu; erilist tähelepanu nõudvad olukorrad;
- 7) selgitada: silmsideme loomise vajadust teise liiklejaga oma kavatsuse selgitamiseks ja teise liikleja kavatsuse mõistmiseks; võimalikke märguandeid, et teatada oma kavatsusest ja teise liikleja kavatsuse mõistmisest;
- 8) selgitada, kes on vähekaitstud liiklejad ja miks peavad juhid olema nende suhtes eriti tähelepanelikud;
- 9) näidata ja kirjeldada neid ohutusseadmeid ja liikluskorraldusvahendeid, mis võivad olla tee ja rööbastee lõikumise kohal; selgitada ohte, mis võivad tekkida, kui ohutusseadmed ei tööta või asjakohased liikluskorraldusvahendid puuduvad;
- 10) selgitada tulede kasutamise nõudeid mitmesugustes tee- ja ilmaoludes, arvestades autorongi eripära; tulede ebaõige kasutamise ohtlikke tagajärgi;
- 11) selgitada pukseerimise mooduseid ja tingimusi; pukseeriva sõiduki ja selle juhi nõudeid; pukseeritava sõiduki juhi nõudeid; ühenduslüli nõudeid; pukseerimisel osalevate juhtide kohustusi ja omavahelisi kokkulepituid märguandeid; millistel juhtudel pukseerimine on keelatud;
- 12) tunda autorongi tähistamist mitmesuguste veoste veol;
- 13) põhjendada õuealal kehtivaid juhi ja jalakäija kohustusi, kehtestatud piiranguid ja nende vajadust;
- 14) selgitada kiirteele sõitmise erinevusi võrreldes muu maanteeliiklusega; kiirteel liiklemise erinevusi võrreldes muu maanteeliiklusega;
- 15) selgitada muutsuunaliiklusega teel sõitmise iseärasusi;
- 16) selgitada tunnelis sõitmise, peatumise ja parkimise ning valgustusseadmete kasutamise nõudeid.

Pärast koolitust peab õpilane teadma:

1) kehtestatud sõidukorda; ohutusnõudeid sõidul jääteel üle veekogu. sõitmise korda ning nõudeid parvlaeval viibimise, neile peale- ja neilt mahasõidu korda; tundma autoga piiripunktide läbimise korda.

2.2. Autorongi ehitus

Mõisted

Autorongi seadmete ja süsteemide otstarve, kontrollimine, hooldus ja tehnoseisund, haagiseveduk; sadulveduk, täishaagis, poolhaagis, kesktelghaagis sihtotstarbeline haagis, elektriseadmed, pidurid, rattad autorongi sõidutehnilised omadused, autorongi erivarustus, autorongi koormamine, sõiduki registreerimine, säästlik sõit, sõiduki mõju keskkonnale.

Õpeväljundid

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) tunda mitmesuguste autorongide ja nende osade tüüpe ja otstarvet ning loetletud osadest koostatud autorongide nimetusi;
- 2) joonisel näidata sõiduki põhiosi ja oskama selgitada haagise (poolhaagise) ühendamist autoga, st autorongi koostamist;
- 3) käsiraamatu abil selgitada tehnilisi andmeid, mis on vajalikud sõiduki kasutamisel; oskama leida registreerimistunnistusest põhiaandmeid;
- 4) oskama selgitada, kuidas sõiduki regulaarne kontroll ja hooldus võivad vähendada kütusekulu ja keskkonnakahjulikke mõjusid;
- 5) selgitada kütuse, õlide ja sõidukite puhastus- ja hooldusvahendite mõju keskkonnale;
- 6) joonisel näidata valgustus- ja signaalsüsteemide asukohti, otstarvet, kasutamist ja hooldust; auto ja haagise vahelisi elektriühendusi.
- 7) joonise või näitvahendite abil selgitada: piduriamite ja -mehhanismide ehitust ning võimalikke rikkeid; õhkpiduri tööpõhimõtet; kuidas leida pidurite rikkeid; mitmesuguste külmumistõrjude otstarvet; eri liiki abipidurite (näiteks mootorpiduri) tööpõhimõtet; mitteblokeeruva pidurisüsteemi (ABS) iseärasusi; ohte, mis võivad tekkida õhkpiduriga sõiduki pukseerimisel; mitmesuguste haagise pidurisüsteemide tööpõhimõtet ning näitama tegelikkuses auto ja haagise pidurisüsteemide ühendamist.
- 8) joonise või näitvahendite abil selgitada: eri rehitüüpide omadusi ja tähistust; rehvi ebaõiget kulumist ja selle põhjusi; naastrehvi kasutamise nõudeid; vale rehvi õhurõhu tagajärgi rehvidele; tagajärgi, mis võivad tekkida, kui rattad on tasakaalustamata; ohte, mis tekivad nõrgalt kinnitatud rattapoltide-mutrite puhul ning siis, kui paarisrataste vahele on kinni kiildunud võõrkeha; sõiduvõlli mõju rehvide kulumisele; eri rehitüüpide valiku aluseid; tunnuseid, mis viitavad nõrgalt kinnitatud ratastele;
- 9) kirjeldada, kuidas järgmised tegurid mõjutavad autorongi sõiduomadusi: eri veorattakombinatsioonid; massi jaotus; teljekoormus; rehvid ja õhurõhk nendes; veos (ka vedelik paakautos, -haagises); üle- ja alajuhitavus; tuul;
- 10) selgitada sõidumeeriku, mitmesuguste haakeseadmete, kabiini ja veokasti, furgooni, kastikalluti, vahetuskere, luuktõstuki, varuratta kinnituse jms otstarvet ja kasutamist;
- 11) oskama tuua näiteid auto ja haagise registreerimisest ja ehituslike muudatuste vormistamisest Maanteeametis;
- 12) selgitada kuidas autorongi väliskuju ja juhi sõidustiil mõjutavad kütusekulu, välistegureid, mis võivad mõjutada kütusekulu; seost kütusekulu ning tee- ja ilmaolude vahel; kuidas tehnohooldus ja kontroll mõjutavad säästlikku sõitu;
- 13) selgitada kuidas eri kütuste heitgaasid ja koostis mõjuvad keskkonnale; võimalusi vähendada heitgaaside kahjulikku mõju keskkonnale; müra ja heitgaaside mürgisuse vähendamise võimalusi; kuidas eri ained heitgaasides inimesele mõjuvad.

Pärast koolitust peab juht teadma

- 1) eri liiki (tükk-, puiste-, suur- ja/või raskeveoste jt) ning ohtlike veoste veo põhinõudeid;
- 2) kuidas nõuetekohaselt koostada koormat ja kinnitada ning katta

2.3. Liiklusohutus

Mõisted

Ohuolukorra ettenägemine, olukorra hindamine, liiklusõnnetused ja kahjustused, liiklusreeglid ja eetika nõuded, ohud pukseerimisel ja autorongiga sõitmisel, ohud autorongiga sõitmisel, autojuhi töö- ja puhkeaeg

Pärast koolitust peab õpilane oskama

- 1) ette näha ohuolukordi ja tunda nende tekke põhjusi ning põhjustajaid, sealhulgas: juhte, kellel puudub tähelepanelik hoiak teiste liiklejate suhtes; väheste kogemustega juhte; vähekaitstud liiklejaid (lapsed, vanurid, jalakäijad, jalgratturid, mopeedijuhid jt); piiratud liikumisvõimega liiklejad; mõnede sõidukite juhtimise ja liikumise eripära; sõitu eri viisil koormatud sõidukitega; sõitu vahelduvates tee- ja ilmaoludes ning sõitu vahelduvalt valge ja pimedada ajal; metsloomade teele ilmumist;
- 2) joonise abil hinnata ohu võimalikku iseloomu; kirjeldada ohutuid juhtimisvõtteid ohuolukordades; kirjeldada liiklejate võimalikke liiklusreeglite sätete tõlgendusi skeemil kujutatud olukorras;
- 3) kirjeldada mitmesugustel põhjustel tekkida võivaid liiklusõnnetusi, tekkivat ohuolukorda ette näha ja olema võimeline selgitama juhi psüühikaga seotud tegureid, mis võivad muuta liiklusolukorra keerukust;
- 4) selgitada miks liiklus peab olema reeglita; miks inimesed ei järgi alati liiklusreegleid; miks inimesed ei arvesta alati keskkonnakaitse nõudeid; liikluskultuuri alust ja vastutustunnet;
- 5) teada pukseerimisega kaasnevaid ohtusid ja nende vältimise võimalusi;
- 6) hinnata veduki, haagise ja poolhaagise masside erinevusi; autorongi pidurdusvõimet; autorongi pidurdamisel tekkivaid ohte; poolhaagise vibamist; trajektoore ning jõude pööretel ja kurvis sõidul; haagise mõju autorongi juhitavusele; nõudeid ja ohte autorongiga manööverdramisel; ohte autorongi tagurdramisel tõusul-langul;
- 7) tunda töö- ja puhkeaja kohta kehtivate õigusaktide põhilisi sätteid.

2.4. Liikluspsühholoogia

Mõisted

Juhi tegutsemise skeem, juhi tööd mõjutavad psühhofüsioloogilised omadused, tegurid, mis mõjutavad liiklusohutust, erilised isiksuseomadused, juhi valmisolek liikluses osalemiseks, sotsiaalsed tegurid, tegutsemisvõimet vähendavad tegurid.

Õpeväljundid

Pärast koolitust peab õpilane oskama

- 1) selgitada vajadust ette näha olukorda, kuhu ta võib sattuda, ja teada, kuidas selles tegutseda; eksliku käitumise tulemusel tekkida võivaid liiklusõnnetusi; inimese psühhofüsioloogilisi omadusi, mis mõjutavad juhi tööd; juhi tegutsemise skeemi (ärrituse mõju meeleorganile, juhi reageerimisaeg ja reaktsioon); juhi töös esmatähtsaid psüühilisi protsesse, mõtlemist, tähelepanu jaotamise võimet;
- 2) selgitada reageerimise tähtsust ajapuuduses; reageerimisaja pikkust sõltuvalt juhi füüsilisest ja psüühilisest seisundist, tähelepanust ning liiklustihedusest;
- 1) nimetada neid meeleorganeid, mis on juhi töös seotud kuulmis-, haistmis-, puute- ning liikumistajuga; selgitada tundeelamuste (emotsionaalsuse) mõju: mõtlemisvõimele, tähelepanule ja reageerimisajale; ümbritsevale tegelikkusele ja iseendale; tundepinge (stressi) kasvule (erutus, ärritus, mure ja teised halva meeleolu kaasmõjurid); liiklusohu suurenemisele;
- 2) selgitada tegureid, mis mõjutavad juhi reageerimisaega ja reageerimismaad; tegureid, mis mõjutavad sõiduki peatumismaa pikkust; pidurite rakendusmaad (-aega); aeglustusmaa pikkust; pidurdusmaa pikkust; kuidas sõidukiiruse kasv mõjutab aeglustusmaa pikkust; pilgu ümbersuunamiseks kuluvat

aega; sõiduki sise- ja välispeeglite kasutamiseks kuluvat aega; tasa- ja kumerpeeglist paistva eseme nähtava kauguse erinevust;

- 3) näidete varal selgitada kuidas vältida ohuolukorda sattumist; ohtu ja teisi liiklejaid arvestava sõiduviisi olemust; juhi kogemuste seost liiklusohutusega;
- 4) selgitada miks on agressiivsus ohtlik miks on impulsiivsus ohtlik; miks on ametipositsiooni rõhutamine ohtlik; võimalikke pingeallikaid liikluses, pingeseisundi mõistet ja olemust ning mõju liiklusohutusele;
- 5) selgitada miks isik peab saavutama teatava intellektuaalse ja emotsionaalse taseme, enne kui ta vastab hea käitumise nõuetele; miks on vaja tunda juhi kutse-eetikat (kutsekohustusi, kutseau); miks on vaja reaalsustaju, enesekriitilisust, vastutustunnet; miks on noortel, mees- ja naisjuhtidel selliseid erinevusi oma võimete hindamisel ja rakendamisel, mida võivad põhjustada rühma iseärasused;
- 6) oskama kirjeldada ohte, mis tekivad, kui inimesed ei täida alati liiklusreeglite nõudeid; inimesed tõlgendavad üht ja sama liiklusnõuet erinevalt; inimesed ei arvesta alati keskkonda;
- 7) kirjeldada mis on grupisurve (teiste liiklejate käitumismalli omaksvõtmine) ja millest tekib grupisuhe ja kaasaminek; negatiivse grupisurve tekitatavaid eeldusi liiklusõnnetusteks; isiksuseomadusi, mis võimaldavad kergesti alluda grupisurvele; isiksuseomadusi, mis ei lase alluda grupisurvele; eeskujulikku käitumist, mis mõjutab teisi positiivselt;
- 8) selgitada isiklike motiivide ja varasemate kogemuste mõju juhi käitumisele; väsimuse tunnuseid; väsimuse mõju liiklusohutusele; väsimuse mõju nägemisele; väsimuse mõju liigutuste koordineerimisele; väsimuse mõju enesehinnangule; milline on alkoholi ja narkootiliste ainete mõju tajule; millest sõltub alkoholi põlemise aeg organismis ja millal on inimene jälle võimeline juhtima sõidukit pärast alkoholitarbimist; põhjusi, miks juhitakse sõidukit alkoholi- või narkojoobes; tagajärgi, mis võivad tekkida liikluses, kui sõidetakse alkoholi- või narkojoobes või teatud ravimite mõju all; ohte, mis võivad tekkida mobiiltelefoni kasutamisel sõidu ajal.

2.5. Liiklusalased seadused ja määrused

Mõisted

Liiklusseadus, autoveduseadus

Õpeväljundid

Pärast koolitust peab õpilane teadma

- 1) õppesõidu kohta kehtestatud nõudeid; kuidas peab juht tegutsema liiklusõnnetuse korral; liiklusseadusest tulenevaid liiklejate kohustusi ja õigusi; liikluskindlustussüsteemi ja kindlustuslepingute sõlmimist; juhi vastutust liiklusalaste rikkumiste korral ja rikkumiste menetlemine; tehnoloogilise sõiduki kohta esitatavaid nõudeid; nõudeid autorongi tehnoseisundi ja varustuse kohta; nõudeid suur- ja/või raskeveose veol; nõudeid sõiduki ja juhi suhtes, kui sõidetakse välismaale.

Õppeainete õppekava: sõiduõpe

2.1 Autorongi koostamine

Pärast koolitust peab õpilane oskama:

- 1) kontrollida järgmiste seadmete ja veose vastavust esitatavatele nõuetele: pidurid; rattad; valgustusseadmed; märgutuled; poripõlled; tahavaatepeeglid; haakeseaded; autorongi piduri- ja elektriühendused; veose paigutus ja kinnitus;
- 2) otsustada, kas haagist tohib vedukiga ühendada; ühendada ja lahti ühendada haagist (poolhaagist) vedukist; otsustada, kas on vaja puhastada laternaide, aknaid ja numbrimärke.

2.1 Autorongi juhtimine liikluses

Mõisted

Sõidu alustamine, sõiduki paiknemine, paiknemine sõidurajal, sõidukiiruse valik, kiiruspiirangud, vastu sõitvad sõidukid, kiirus, paiknemine, sõit liiklusvoos, sõit teiste sõidukite ees, sõit teiste sõidukite järel ja teiste sõidukite kõrval, sõiduraja vahetus, ristmike ületamine, vöötrada ja jalgrattatee tagasipööre, peatumine ja parkimine, möödasõit, maantee ja kiirtee, raudtee ja trammitee, teetööd, vähekaitsitud liiklejad,

eriolukorrad, eritalituse sõidukid, hädapeatumine mootori- või muu rikke korral, tähelepanelikkus ja riskiteadlikkus, liikluskorraldusvahendid ja reguleerija märguanded, hoiakud, tegutsemine sõidul rasketes ilmastikuoludes, sõit pimedal ajal ja libedal teel.

Pärast koolitust peab õpilane oskama

- 1) alustada sõitu tee äärest, jälgides liiklust; järgides teeandmise nõudeid;
- 2) valida õiget sõidurada ja sõiduki rida, arvestades tee ja sõiduki omadusi, liiklustihedust ja nähtavust; kasutada teepeenart; kasutada õigeid kurvisõiduvõtteid;
- 3) sõita kindlal sõidurajal ja kindlas sõidukireas; kasutada vastassuunavööndit möödasõiduks; kasutada naaberrada möödumiseks; valida sõidurada kavatsatud sõidusuuna või liikluskorraldusvahendite järgi;
- 4) suurendada kiirust pärast pööret või väljasõitu (nt hoovist) nii, et ei takistaks taga sõitjaid;
- 5) hoida ohutut kiirust, hoida ühtlast sõidukiirust; hoida sujuvat liiklusrütmi kiiruspiirangu alas; valida kiirust, arvestades kehtivaid kiiruspiiranguid, teed ja teeolusid (ka poriga pritsimise ohtu), ilma- ja nähtavustingimusi, auto seisundit ja koormatust, isiklike sõiduvõimeid, mitmesuguseid keskkonnamõjusid ning muid liiklustingimusi; valida õiget kiirust, sõitmata põhjendamatu aeglaselt; valida kiirust nii, et oleks võimalik peatuda sõidutee nähtaval osal (nt takistuse ees);
- 6) valida sobivat kiirust vastutulevate sõidukitega kohtumisel; valida kiirust nii, et vastutulevate sõidukitega kohtumine toimuks võimalikult ohutus kohas;
- 7) valida teel vastutulevate sõidukite suhtes sobivat paika; jätta vähekaitstud liiklejatele teel piisavalt ruumi;
- 8) kiiresti kindlaks teha taga sõitja kiirust ja kavatsusi ning seda, kas pikivahe on ohutu; kergendada taga sõitjate möödasõitu; aeglustada pidurdades nii, et pidurituli hoiataks õigel ajal taga sõitjat ettekavatsetud peatumisest;
- 9) hoida ohutut pikivahet eessõitjaga, arvestades ilma- ja teeolusid, eessõitva sõiduki mõju nähtavusele, kiirust, möödasõitvaid sõidukeid ja hoiatusmärguande õigeaegsust; tähele panna eessõitva sõiduki juhi kavatsusi; hoida ohutut pikivahet vähendamaks pidurdamise ja kiirendamise vajadust;
- 10) vältida kahe rattalise sõiduki kõrval sõitmist ühel sõidurajal; arvestada suuremate sõidukite pöördeala laiust; arvestada vajalikku külgvahet; vahetada sõidurada tiheda liikluse korral;
- 11) panna tähele teiste sõidukijuhtide kavatsusi ja vajaduse korral kergendada nende ümberreastumist; vahetada sõidurada pidevjoont ületamata;
- 12) ristmikule sõites valida paika, arvestades liiklusmärke, teemärgiseid ja kavandatud sõidusuunda; olla valmis muutma sõidusuunda või pidurdama; vähendada kiirust ja vajadusel seisma jääda; panna tähele tagapool toimuvat; jääda seisma määratud kohas, kui fooris põleb keelav tuli või kui seda nõuab liiklusmärk; jälgida reguleerija märguandeid; olla valmis reageerima teiste liiklejate võimalikele vigadele; olla valmis liikumise alustamiseks kohe, kui seda lubab asjakohane märguanne;
- 13) täita teeandmisnõudeid ristmikul;
- 15) valida autorongi tagasipöördeks sobivat võimalust;
- 16) täita nõudeid, mis kehtivad reguleeritud või reguleerimata ülekäiguraja ja jalgrattatee sõiduteega lõikumise kohal;
- 17) valida tagasipöördeks ohutut kohta ristmikel ja ristmike vahel, arvestades tee laiust, nähtavust, liiklustihedust, liiklusreegleid ning autorongi mõõtmeid;
- 18) valida peatumiseks ohutut kohta, arvestades tee laiust, nähtavust, liiklustihedust, liiklusreegleid ja väljumise ohutust;
- 19) kavandada möödasõitu; arvestades tee laiust, nähtavust, liiklustihedust, liiklusreegleid ja väljumise ohutust;
- 20) sooritada ohutut möödasõitu, kiirendades autorongi ning jälgides teisi liiklejaid;
- 21) sõita maanteele kiirendusrajalt ja sealjuures tegutseda liikluses sõltuvalt nähtavusest ning valida kiirust vastavalt liikluse rütmile ja tihedusele maanteel;
- 22) sõita kiirteele, anda suunamärguannet ja pidada kinni teeandmiskohustusest; otsustada, millal võib sõita kiirteele, arvestades sealset liiklust; valida kiirust, arvestades kiirtee liikluse rütmi;
- 23) jälgida raudteeliiklust ja valida sobivat kiirust nii, et autorongi oleks võimalik peatada ohutus kauguses tõkkepuust, rööbastest, foorist, liiklusmärgist või stoppjoonest;
- 24) järgida juhiseid (märgid jms) teetööde tegemise kohtades; täita reegleid, mis kehtivad sisselülitatud kollase vilkuriga sõiduki suhtes;

- 25) jätta jalakäijatele piisavalt ruumi sõiduteel kõnnitee või teepeenra puudumisel; anda teed vöötrajale astunud või sõidutee ületamist ootavale jalakäijale;
- 26) osutada erilist tähelepanu vanuritele ja puuetega jalakäijatele;
- 27) valida ohutut kiirust ja seisma jääda, et anda teed: lastele, kes ületavad sõiduteed lasterühma tunnusmärgi kandva bussi lähedal; pärisuunalisele trammile minejatele ja sellelt tulijatele;
- 28) anda eritalituse sõidukitele teed või peatuda õigel ajal pärast valgussignaali nägemist või helisignaali kuulmist;
- 29) võtta sõiduki liiklusohtlike rikete tekkimisel kasutusele ohutusabinõusid; paigutada autorong sõidutee äärde või teepeenrale, et vältida ohtu või teiste sõidukite liikumise takistamist; hoolitseda kaassõitjate turvalisuse eest; kasutada ohutulesid ja ohukolmnurka; võtta kasutusele abinõusid tekkinud liiklustakistuse kõrvaldamiseks;
- 30) olla ettenägelik ja jälgida ümbrust, nii et saaks ohuolukordade tekkimisel rakendada vajalikke abinõusid; kavandada sõitu nii, et ootamatult ilmuvatest takistustest saaks ümber põigata ohutult; saada ülevaadet liiklusest tahavaatepeeglite kaudu;
- 31) tunda ja ette näha ohuolukordi: tunnetades märke, mis võivad viidata riskidele; teades, millal on vajalik pidurdusvalmidus; tehes õigeid otsuseid; rakendada sobivaid abinõusid ohuolukorra vältimiseks;
- 32) vältida liiklusõnnetust: arvestades teisi liiklejaid; järgides liiklusreegleid; saades aru, et ta ise on liikluses veel harjumatu; näidates üles erilist tähelepanu algajate juhtide ja vähekaitsitud liiklejate suhtes;
- 33) arvestada ohte, mis võivad kaasneda sõitmisel piiratud või halva nähtavusega oludes; olla valmis reageerima teiste liiklejate valele käitumisele; olla ettenägelik ja valmis reageerima ootamatult ilmuvatele ohtudele; valida ohutut kiirust, arvestades piiratud nähtavust; ohutut piki- ja külgvahet eessõitjate, vastu sõitjate ja teeserva suhtes; õiget valgustust; vältida teiste liiklejate pritsimist vee ja poriga;
- 34) teadvustada ohte, mis kaasnevad sõiduga pimedal ajal; arvestada nõudeid, mis kaasnevad sõiduga libedal teel;
- 35) valida õiget kiirust, arvestades tee laiust ja suunda, autorongi rehvide iseärasusi ning kaasliiklejaid